

LA DIADA DE NADAL

QUADRET

I

Ab quinas penas y treballs havia lograt la pobre Angeleta arreplegar dos duros per celebrar la festa de Nadal. Tot perque la seva mare pogués disfrutar en aquell dia solemne d' una bona taula. ¡Si n'hi havia costat d' afanys! Imaginéuvos que per viure las dues solament contavan ab lo guany de la noya, que 'ls días que tenia feyna arribava totjust á tres rals, y, estalviant cinch céntims cada dia, havia lograt aplegar aquella per ellas grossa cantitat. ¡Si 'n feren de projectes!

—Jo—deya la noya—compraría una gallina y, després d' una bona olla, nos la menjaríam.

—Res de gallina, es massa estiraganyosa; es molt més fi un capó.

—Però costarà més diners.

—Aixó sí.

—Bé, ja ho tinch tot calculat: l'olla, lo capó y 'ls turronets tot plegat fa 'l compte. Surt just.

LA RENAIXENSA.—Any XXVI.

—¿No hi entra 'l vi bo?

—No, però'm refio de qu' en Pepet lo portarà, com també las neulas. ¡Ay, pobre Pepet! quina alegria li donárem ahir al convidarlo! May l' havia vist tant aixerit. Es clar, s' hauria trobat tot sol en aquesta diada, lo primer any de no tenir mare.

—¡Pobres mares! Jo crech que poch hi pensava ab la seva, quan tu 'l convidares. Altra idea 'm sembla que l' animava.

—Donchs jo ho vaig fer perque la tía 'ns lo va encarregar tant al morir—respongué l' Angeleta, abaixant los ulls y tornantse tota vermella.

En aquell moment trucáren, y la noya se 'n alegrá per aixís distraure la conversa; mes se veia que un gran goig iluminava la seva hermosa cara. ¡Perque ho era de debò de guap! Blanca com una tofa de neu, eb una roseta á cada galta y uns ullalets de serafí que tenian l' expressió dels seus germanets del Cel. Aquest efecte li feu á una pobre dona, qu' entrá tota sofocada y que, á pesar de no poder casi respirar, exclamá:

—¡Ay, senyoreta Angeleta! y quín goig que fa! May l' havia vista tant maca.

—¡Ola, Laya! ¿en aquesta hora per aquí?—digué la mare de l' Angeleta.

—Sí, he pujat per demánarlashi sí 'm podríau donar una sucada de xocolate, puig, com me sento tant débil, no 'm trobo ab forsas per arribar á casa. Vinch de la Catedral, que faig una novena al Sant Crist pera que'm trega de la trista situació en que estich, y, com avuy es l' últim dia, he combregat y n' he sortit bon xich esperansada.

—Y donchs ¿qué us passa? qué teniu?

—Que un que 'm deu cinch duros m' ha fet esperar una pila de temps y ara me 'ls nega. ¡Y jo que 'm refiava d' eixos diners per embolcallar al infant qu' espero! ¡«Pobret! será com Jesús al venir al mon» he pensat á l' església. Y he encomanat á la seva Santa Mare que, per la pena que passá veyent al seu Fill diví ab tanta pobresa, tingués misericordia del meu.

—Y la Verge Santíssima vos escoltará—respongué l' Angeleta enternida—y 's dignará inspirar á alguna bona ànima perque us endressi robeta per abrigar al angelet.

—Déu ho vulga—digué la Laya.—Estigan bonas, senyoras, y 'l bon Jesús los hi pach lo xocolate que m' han donat.—

Y la pobre dona se 'n aná á fregar rejolas per guanyar alguns céntims ab los que donar pa aquell día á duas criatures de tres y quatre anys que li havía deixat lo seu marit al morir feya poch temps, de manera que 'l que esperava no havia de coneixer al seu pare.

II

Al trobarse solas, l' Angeleta exciamá:

—¡Mare! ¿y tindrem cor per satisfernos de lleminaduras lo dia de Nadal y deixar patir fret á una pobre criatura?

—¿Qué vols dir ab aixó?

—Que tindríam de dar á la Laya 'ls dos duros que guardo.

—Després de tants afanys com has tingut per arreplegarlos?

—La satisfacció que umplirá 'l nostre cor nos ho premiará tot. Y ¡quina alegria si nasqués lo mateix dia que 'l dolcíssim Jesús!

—Fes lo que vulgas; no vull que sía dit que jo, per golafrería, te 'n privo. Tu t' ho has guanyat; ben teus son: fesne 'l que vulgas—digué la mare ab un bon xich de mal hñmor, perqu' era una mica aficionada als bons bossins. Havía sortit de familia acomodada y hi estava feta de petita, y, com ara sempre anavan tant escassas, aquest any se rejuvení, pensant en lo dinar de Nadal. Ja se sab, es lo vici de la vellesa: lo desitx d' una bona taula.

—¡Ay, mare! per Deu no 'm diga aixó!—respongué l' Angeleta.—Ja sab que tot lo que jo guanyo es de vosté. Si la treballadora es seva, ¿de quí ha de ser la feyna?

—Bé bé! dónalshi, dónalshi! Bé prou que ho sé: ets un *pich pich* que sempre s'ha d' acabar per fer lo que tu vols.

—Donchs me 'n vaig desseguida á comprar bolquers, fastets y tot lo que surti dels dos duros.

Sens esperar resposta, l' Angeleta baixá la eseala, alegre com unes Pascuas.

Al tombar lo carrer, ¡pam! se troba ab en Pepet y, recordantse del convit, s'atura confosa.

—¿Qué tens, Angeleia, que fas aquesta cara? ¿Que t'sab greu d'haverme trobat? Qualsevol diría que t'sorprench—di-gué 'l gelós minyó.

—Ah no! peró... Ca! al contrari—respongué la noya sense saper lo que deya.—Si encara 'm vens bé, perque aixís te diré que 'l dia de Nadal no podem fer res de lo pensat.

—Es dir que ja t'has penedit? Bé, bé, noya, bé. Adeu.—
Y li girá l'esquena.

¡Pobre Angeleta! No hi pogué fer més. Los ulls se li umplíren de llàgrimas y voltava carrers sense saber ahont anava ni lo qué feya. Si la hagués deixada explicar... La caritat no's té de publicar, mes ¿no pot ser que per caritat ho havía de dir? Peró, si no li havía donat temps! Ben afligida estava, quan pensá entrar á la Catedral y demanar al Sant Crist de Lepant consol, com l'havia demanat la Laya. Y allí, als peus de Jesucrist, li suplicá acceptás lo sacrifici que feya, que ara si que li costaría una mica.....

III

Ja hi som. Aquest any lo dia del Naixement del Senyor ha sigut ben bonich per los richs, mes per los pobrets, que no tenen abrich, es ben trist, puig fa fret de debó. Aquest any sí que's pot ben dir *lo Desembre congelat*. Dos días avans hi eetampá una nevada que cubrí no solament lo Montseny sinó 'l Tibidabo y las montanyas veïnals, de manera que á Barcelona hi venia 'l fret de primera mà. Sort qu'en aquesta ciutat hi está ben arrelada la caritat y, ja se sab, tothom fa lo que pot per auxiliar als desvalguts. Mes sempre 'n queda algun d'arreconadet y á aquest es necessari buscarlo ab prudència y constància. En aquest cas se trobáren mare y filla. Després de comprar la robeta per l'infant, que nasqué, com volia l'Angeleta, lo mateix dia que nostre Salvador, vingué 'l fer lo cal-

do á la malalta, lo posarli foch al quarto, y, en fi, mil gastets que, després d' aixugar l' escorreguda butxaca de tots, deixáren á las pobres senyoras sense tenir res més per dinar que dues arengadas y un trosset de pa.

Acabat de menjarsho, la noya digué á la seva mare:

—¿Sab qué pensava? Que podríam añar á fer una mica de companyia á la Laya y al nen, y aixís disfrutaríam de la nostra obra veyentlos tant abrigadets, y vošté també estaría més calentona. Perque, mare, tinch algun remordiment d' haverla feta sufrir.

—No l' tingas, noya; ja sabs qu' encara que 'm costá una mica de cedirhi al principi, després jo vaig ser la primera en abocarho tot als que ho necessitavan més que nosaltres.

Del tot satisfeta quedá l' Angeleta ab la contesta de la seva mare, y, quan l' hagué abrigada bé, posentli tots los mocadors que trobá pels calaixos, del coll y del cap, primer los petits, després los més grossos; se'n anaren á fer companyia á la partera. Un cop allí, se posá la mare al peu del braser y la noya á l' espuna del llit, al costat que hi havía l' angelet, y, com no podian enrahonar per no fer mal de cap á la malalta, se'l contemplava embadalida. Després de mirar al nen clavá la vista en una imatge de la Verge Santíssima del Roser que hi havía sobre l' únic moble de l' habitació, y, passejant son dols esguart del infant que María tenia en sas brassos al nen del bressol, li aparegué que s' assemblavan y que realment la criatura vivent li somreya amorosament y li dava gracies en nom del bon Jesús per la bona obra que havía fet. Aixís restá extasiada una bella estona, quan de sobte un gran picament de porta la feu aixecar, y, anant á obrir corrent, se trobá ab una vehina seva que li deya:

—¡Ayre noya, quina sort! ¡3.000 duros!

—¿Qué hi há? ¿Qué hi há?

—¿Qué hi ha d' haver? ¡Que has tret la rifa!

—Pero si no 'ns hi assentíem may...

—Donchs hi ha hagut qui hi ha posat per tu.

—Expliquéu aquest misteri.

—Tingas catxassa y t' ho contaré tot. M' estava jo desparant taula, puig com lo dinar ha sigut llarch avuy...

—Com lo nostre, replicá la mara de l' Angeleta.

—Mare, déixila dir.

—Puig, com deya, en una diada com aquesta, un hom fa un extraordinari y l' home havia anat á casar y havia dut dues perdius...

—Bé, bé, diguéu aixó de la rifa.

—¡Ah! portas pressa! ¡Ja ho crech! També 'n duria jo per cobrar 3,000 duros ¡caramba! ¡Quina xaripa! Bé, donchs, tornemhi. Quan jo acabava de plegar las estovalles sento repicar molt fort al pis de sobre, es dir al vostre, hi corro y 'm trobo ab una fadrina de la casa per qui brodas, que 'm deixa 'l recado de que la teva mestressa havia tret la grossa y que hi havia posat 10 rals per tu, perque n' està contenta. Si no l' ha gués treta, potser no t' hauria dit res, y ara, ¡ja veus quina sorpresa!—

La noya pensá desseguida en los mil camins que te l' Señor pera socorre á qui de cor li prega y cregué ab tota l'ànima que aquesta era la resposta á sa fervorosa oració al Sant Crist de Lepant.

—Gracias, Deu meu—digué girant los seus ulls de serafí envers l' Infant Jesús,—gracias per la mare, per mí y... Y per en Pepet murmurá mitj avergonyida.

MARIÓ D' ALTARIBA

(De *La Veu del Montserrat*).

LOS SET CORBS

RONDALLA POPULAR DE WEISSKIRCHEN DEL DONAU

(Traducció directa de C. B.)

UNA vegada era una dona que tenia set fills y una filla. Los fills ab la seva golosía donavan molt que fer á la seva mare. Un dia que ella va fer uns pastissos de pomas, los xicots los hi van anar prenen l' un darrera l' altre. La bona dona, enfadada, va dir:

—Malehida canalla, no feu més que robar com los corbs: tantdebó'l dimoni vos fassi tornar corbs y vos tregui del meu devant.—

Pero, tot just acabava de dir aquestas paraulas que, tota horroritzada, va veure com sos fills se tornaren corbs y fugíen volant per la finestra.

Després d'això varen passar molts anys. Mentrestant la noya va anar creixent y cada dia preguntava á la seva mare qué s' havían fet los seus germans. Al capdevall ella li va explicar. Totseguit, la donzella, ab tot y 'ls prechs y plors de la seva mare, va declararse disposta á anar á desencantar á sos germans. Després de molts dias de caminar arribá á un gran bosch y allí va pèrdes. Al ferse fosch y després de molt camí-

nar sense saber cap ahont, va veure una llum y ella se'n anà cap ahont la veyá lluhir y arribá á una caseta. Va sortir una dona y va dir:

—Noya, vésten depressa d' aquí, perque 'l meu marit es lo vent que's menja tots los homes que se li acostan.—

Pero la noya no's va espantar, sino que va respondre:

—Déixam entrar, ja m'amagaré á la entrada sota d'aquellas botas que hi ha.—

La dona no ho volís, pero al capdavall s'hi va conformar y va dirli:

—Be, amagat y jo faré al meu marit, si está enrabiad, una gallina rustida ben grassa.—

En aquell moment un fort soroll va anunciar la arribada del senyor vent. Lo vent va entrar y al cap d'una estona va dir:

—Dona, sento olor de carn humana; tú has amagat á algú aquí y vull menjarne per sopar.—

Desseguida l'home, que era alt com un gegant, comensá á buscar, pero no va saber trobar á la noya. Mentrestant la dona que no's havia atrevit á dir cap paraula va sortir de la cuyna ab una gallina rostida y va dir:

—Déixat de buscar y ménjat aquesta gallina que está ben grasset.—

Com que alló era 'l plat que més agradava al gegant, desseguida se li va calmar l'enfado y ell que diu:

—Vaja, no li faré cap mal á la persona que está aquí amagada; ja pot sortir sense por.—

Llavors la dona va dir á la noya que sortí del amagatall y la noya va sortir y's va asseure á taula. Lo vent mentrestant s'anà menjant la gallina; pero, en lloc d'empassarre 'ls ossos com solía, los anà posant á la plata. La donzella va haver de explicarli com havia arribat á n'aquella casa y qué era lo que buscava. Quan va acabar d'explicarse, lo vent va dir:

—Agafa 'ls ossos que hi ha á la plata y guàrdals be, perque poden ferte bon servèy. Demá al matí surt ab mí y marxa cap al costat ahont jo fugí.—

L'endemà, de bon dématí, la noya va sortir ab lo vent y va posarse á caminar cap al costat ahont ell ajeya 'ls arbres. Al cap d'alguns dias va arriuar á un castell de vidre que no tenia cap porta. La donzella va pensar que era en va voler entrarhi, quan de cop se recordá dels ossos de la gallina. Va aga-

far, donchs, los ossos, los va anar posant á la paret de vidre com los esglahons d'una escala y aixís va arriavar fins á una finestra y per la finestra va entrar dins del castell. La donzella va trobarse dins d' una gran sala ahont hi havia set llits y set taules y demunt de cada taula hi havia una cassoleta ab menjar. La noya menjá de lo que hi havia en una de las cassoletas y deixá en ella l' anell que tenia, y després va ficarse sota del llit. Totjust acabava d' amagarse que varen entrar per la finestra dotze corbs. Al tocar á terra varen trasformarse en homes. En los set primers va reconeixer desseguida la donzella als seus germans; los altres set, que anavan vestits de vert, varen servir als primers lo menjar y després volaren altra vega- da fora. Llavors lo germá gran trobá l' anell. Desseguida varen buscar tots los germans per tota la sala, varen trobar á la noya y varen coneixer á la seva germana.

—He vingut pera desencantarvos—va dírloshi.

Pero 'ls germans varen respondre ab tristesa:

—Estimada germana: no ho fassis, porque haurías de pas- sar set anys sense dir una sola paraula.—

Pero la noya s' hi empenyá y desde aquell moment no va dir ni una sola paraula. Va quedarse ab sos germans y 'ls hi feya de mestressa. Quan los germans, que de dia eran corbs, emprenian una llarga excursió, se'n anava ella al bosch á buscar pinyas. Un dia sentí de sopte los cassadors del rey del país ahont era'l castell de vida. Corrents va amagarse dins d' un arbre buyt pera no haver de parlar llavors que ja havia passat bon xich dels set anys. Quan varen acostarse 'ls gossos, no feyan més que ensumar aequell arbre, de manera que 'l rey se 'n adoná. Aquest maná examinar l' arbre y la noya va quedar descoberta. Com que no va voler respondre á cap pregunta, lo rey va manar que la fiquessin á la presó. Pero fins á la mateixa presó, per més que l' atormentavan, no van poder lograr tréureli una sola paraula. Llavors la van condemnar á mort. Pero ja havian passat los set anys, y quan l' anavan á matar van arribar de sopte sos germans volant y li van salvar la vida.

Al saber lo rey la bona acció y'l gran valor de la donzella, la va pendre per muller. Llavors los germans varen anar á buscar á la seva mare y tots plegats van viure felissos y contents.

QUADRET

A DON CLAUDI PLANAS Y FONT

Lo camp es desert; los jornalers fora;
los arbres del prat al vent tots se gronzan;
al lluny s' ou lo llop que de fam bramola.

Camina plorant gentil donzelleta,
plorantne de por... ¡que llarga la vetlla!
com qui es perseguit sovint guayta enrera.

Y xiscla d' esglay, y corra y's cansa,
del ayre s' ofen y l' ayre l' atrapa.
Al frech del vestit fa moure las plantas.

Arriva al torrent s' atura á la vora,
los brassos estén y plora que plora,
cabells erissats; ¡ja 's aoneix la boja!

Dos llops famolenchs ja l' han ovirada,
se 'n posa á cridar y 's fica á la balma;
la miran tantsols y llarch d' ella passan.

• •

Punteja 'l nou jorn, la masía s' obra,
jornalers al camp regirant terrossos,
la donzella hi va, y plora que plora.

Tantost ha arribat al peu de la cleda,
los gossos contents las mans ja li llepan,
y, fins la virám volant li fa festas.

Dos cops ha donat ben forts á la porta,
al cap d' un moment los mossos ja l' obran;
cridan los baylets: ja es aquí la boja.

ANTON BUSQUETS Y PUNSET

L' HIVERN DE LA VIDA

¡Deu meu quina glassada!
¡quin temps tan fret!
en los pallers s' aplegan
los aucellets.
Per l' un escalfá á l' altre,
tots en gabell,
arraulidets s' ajocan
boy quietets.
Lo bosch sembla un sepulcre,
ni un piu s' hi sent;
tan sols lo vent hi ronda,
tot sol y vern.
No s' ou de la fontana
lo remoreix:
de glas es una llosa
tot lo torrent.
De morts seca ossamenta
semlan talment
los arbres; cap verdissa
treu un brot vert.
Perfums de primavera
no te 'l verger,

las flors ne son marcidas,
tot es ben sech.
¡Qué trista es ta arrivada,
que trista hivern!
á ta pesanta peixa
tot se rendeix.
També rendeix al home
dels anys lo pes,
es carga més feixuga
que mil hiverns.
Tú fugirás de casa
quan vinárà 'l temps,
riurán altre vegada
quants t' han sufert.
Vindrà la primavera
lo temps més bell,
rebrotarán los arbres,
y 'ls esbarzers.
Dels llavis amorosos
del astre rey
al rebre las besadas
prats y vergers,
treurán nova florida;
y 'ls aucellets,
vindrán á refilarhi,
llurs canis novells.
Torrent avall las ayguas
jugant suauament,
veurém torná lleparne
dél marge 'ls peus.
Tot tornará en sent hora,
ben cert, ben cert!
mes jayl mos anys felissons
may més, may més,
¡Oh días de ventura,
amichs fidels!
¡oh joventut ditxosa
per sempre adeu.
Oh cel de m' existencia
que negre t' veig!

sepulcre que ja 'm cridas
¡ay que prop que ets!
Mos días, ans corrian
poch á poquet,
ara no corran, volan,
com més va més.
La vida es un breu somni
somni molt breu,
del home l' existencia
n' es foch follet.
Ahir jo disfrutava
avuy patesch:
malalt y trist m' anyoro
pobre y vellet.
Sols m' ayda l' esperansa
de pujá al cel,
hont sempre es primavera
y may hivern.

FRANCISCO X. PUIG, PBRE.

L' ARPA

Es lo bon Jesús
l' amor que més ayma;
de tant estimar
sa vida s' acaba.
Vol ferme un llegat,
no sab de qué 'l fassa;
no tenint res més
la Creu me regala.
¡Quin present tan rich!
¡quina dolsa càrrega!
Lo dia primer
jo la arrossegava,
lo dia segon
la duya á la espatlla,
lo dia tercer
la duya abrassada.

Veyent que Ell me fá
la mitja rialla,
al seu travesser
dono una estirada,
y de l' aspra Creu
me n' he feta una Arpa,

una Arpa real
que tremparé ab llàgrimes.
Per clavies d' or
sos claus hi posava,
per cordes neguits
y plors d' anyoransa,
martiris del cor
y penes de l' ànima.

Devant de Jesús
me poso á tocarla,
y en himnes sens fí
lo meu cor esclata:
De penes, Senyor,
donéumen encara;
puig son vostre arquet,
l' arquet de la gracia,
feríulesne fort
les cordes de l' ànima.

Oh Creu, dolsa Creu,
si fosses de plata,
si fosses d' or fí
no 'm toras més cara.
Oh Creu, dolsa Creu,
de Jesús aymada,
puig sobre 'l meu cor
te tornas un' arpa,
voldría morir
tenint-te abrasada.

Brolléune, cansas,
sortíune, corrandes,
com aucells del niu
tot batent les ales,
y al pobre exilat
parleu de la patria.

JASINTO VERDAGUER

(Del llibre *Flors del Calvari*).

A. THEURIET

LA CASA VELLA

COMEDIA EN UN ACTE.

TRADUCCIÓ CATALANA

DE

NARCÍS OLLER

PERSONAS

SR. GILBERT. — ALINA, SA NEBODA. — ROGER. —

SIMONA, CRIADA DE LA CASA.

La escena avuy, en un poble.

Saleta de cusir á peu plá de la casa. Al fondo, porta partida comunicant ab el recibidor que dona al pati d' entrada. A la esquerra, á primer terme, una tauleta ab llibres y una poltrona, amparadas per un paravent; á segon terme, porta de comunicació ab el pis de dalt.—A la dreta, á primer terme, una finestra que dona al jardí y al costat un canapé y un cusioner; á segon terme, porta-finestra que conduheix al jardí. Empaperat descolorit; mobles rancis, conjunt melancòlic y ensopidor.

ESCENA PRIMERA

ALINA y després SIMONA

Alina sentada al sofá, brodant una franja de tapissería. Deixa caure la feyna y's queda pensant.—La porta del fondo s' obra y dona pás á la Simona que vé carregada de farsells.

La Simona té 40 anys.—Aspecte y vestit de pagesa del cantó de Tours; posat viu y cara alegra.—Aixís s'acosta de presset á la noya, qu' està distreta ab son somni.

- SIMONA. Ah, que no m' esperavas?—Bon dia, butona.
- ALINA. (sorresa.) Ayay! Tu aquí?... No t' esperavam pas fins demà.
- SIMONA. Ben cert, pero allá baix m' anyorava; tot el dia pensava ab la casa, l'hort y las bestiolas. Y á la nit ho somiava; veaya el gat á la finestra, els coloms á la teulada y trobava qu' estaven tan solius, que 'm tenia tota trista... Al últim, no m' he pogut aguantar, y jo que, ala, ala, he agafat el tren. Un cop á Tours, he saltat al carret y aquí 'm tens. (Posa els farsells á terra y s' hi asseu demunt.) Ah! que be s' està aquí! ¿Vritat, filleta, qu' en lloch se està com á casa?
- ALINA. ¿Y la mama, qué fá?
- SIMONA. Ni un gínjoll... L' haurías de veure tot el sant dia corrent pels carrers de París, regatejant ab els botiguers, havéntselas ab els escribans y rebent visitas... Ja 't dich que n' hem fet de feyna!
- ALINA. Y que tal París, es ben hermós, eh, Simona?
- SIMONA. ¡Vethoallá! Ni sí, ni nó. Jo me 'l representava tot d' una altra manera... M' afigurava ¿sabs? una ciutat ¿cóm t' ho diré? tota lluhenta d' or y plata, y veig qu' encara hi há més fanch qu' aquí meteix; tothom sembla que te febres; están grochs!... tenen unes casas foscas!... Y 'l cel? Quin cel més trist! Tot entelat de fum... Ja 't dich jo que m' estimo bona cosa més el sol que tenim nantros.

- ALINA. (*suspirant d' aburriment.*) Se veu que t' hi es-playas. Com si'n fes molt de sol aquí! Aquesta casa es com un sepulcre; jo li estich tan trista que, si hi continuém gayre, crech que fins m' hi moriré.
- SIMONA. Què dius, nena? A la teva edat, á disset anys, pòts parlar així?
- ALINA. Sí, vès de que 'm serveix la joventut? Com si la pogués aprofitar gayre en aquest poblet de gent ensopida, que tots van com adormits per aquets carrers plens d' herba? Cada dia 'm desperto desitjant que vingui alguna cosa nova á distreurem d' aquesta soletat; cada dia, penso: potser serà avuy!... Y cá, may vé res.
- SIMONA. (*rihent ab trapasseria.*) Ja vindrá...
- ALINA. Cá, may!... ¡París, París!... Vetaquí hont voldría ser.
- SIMONA. Espérat, filleta, espérat. Potser hi serás més aviat de lo que t' pensas... Escolta: jo sé que la teva mare, se vol vendre aquesta casa y després... cap á París.
- ALINA. (*mitj alegra y mitj incrèdula.*) ¿De veras? ¿Quí t' ho ha dit?
- SIMONA. Dingú... Pero ja sabs que no soch sorda. Y veyent que m' ho volían amagar, me vaig plantar derrera una porta y ho vaig sentir tot. La teva mama será aquí, demà vespre, y sé qu' os vol parlar dels seus projectes á tu y al senyor Gilbert.
- ALINA. Ay, pobre oncle, cóm s' ho pendrà!
- SIMONA. Malament, vès, pobre senyor... Perque ell no es com tu, ell; ell s'estima la casa. Compta que ja fa 50 anys qu' hi viu! Hi va venir ab el teu avi quan la senyora encare era una nena, y d' allavors ensá, no ha passat ni una nit fòra. Quan la teva mama 's va casar ab el teu papa, qu' al cel sia, y se 'n va anar á Anjou, el senyor Gilbert no 's va moure poch ni gens d' aquí, y quan, després de viuda, la teva mama va tornar ab tu, ja 's va trobar al seu cosí á baix, al peu de l' escala. Allí, de centinella, ni més ni menos qu' un gos guardiá. ¡Sant cristiá!

Ell que 's creya morirhi! Aixó li ha de partir el cor!

ALINA. ¿Per qué? Se 'n vindrá ab nosaltres... Mira, aixís qu' arribi, poquet á poquet lo decantaré á seguir-nos.

SIMONA. Ja farás prou si 'n surts! Veus qu' á la seu edat fan com los gats; entafurats al graner, no hi ha qui 'ls en tregui. Probaho, pero no 'm refio de que 'n surtis... Justament, miratel, com vé de fer lo seu passejet per l' hort, ab las mans creuhadas al de-rerra y aquella cara de satisfacció... Mentre s valtres tindreu la vostra conversada, jo daré una ullada per dalt y faré feyna. (*prén los farsells y surt per la esquerra.*)

ESCENA II

ALINA, lo Sr. GILBERT

ALINA. (*contenta.*) Fòra d' aquí!... Viure á París!... Només de pensarhi, ja 'm sento la meytat més lleuge-ra y més aixerida qu' un pinsá. (*se posa á cantar plegant la feyna.*)

GILBERT. (*Lo Sr. Gilbert, entrant per la porta del jardi, se para á escoltar.*) Bé, nena, bé! Aixís m' agrada! Ja m' estimo bona cosa més aquesta alegria que no pas el malhumor que tenías al matí... Eh, quina tarda, que hi fá de bon viure aquí?... Mira, are m' estava contemplant el frontis d'aquesta casa y 't dich que, entremitj dels arbres, ab el seu renai-xement y la seva torreta punxaguda, á posta de sol fá un goig!... Hi ha una pila d'anys, que, á las tardes d'estiu, me la contemplo aixís, y cada cop me sembla veure que, als vidres de las finestras, hi rialleja la meva joventut.

ALINA. (*á part.*) Pobre oncle, com li faré saber? (*alt.*) Vosté si que se l' estima aquesta casa, oy, oncle?

GILBERT. (*animantse.*) Si me l' estimo?... Ja fá cinquanta anys que l' habito, hi tinch posada ¿qué 't diré jo? basta la substància del cor, sentiments, ilusions, pensaments... tota la meva vida. Me sembla que l' he criada á imatge meva, qu' está feta pera mí, com jo per ella.

ALINA. De modo que si may calgués deixarla...

GILBERT. (*interrompentla.*) Deixarla! Abont tens el cervell? Qui es que pot abandonar una casa com aquesta, vivint ab una antiga amiga com ta mare y una noya bufona com tú?... Y aixó sense comptar ab els hàbits contrets, qu' un no se 'n pot desfer.

ALINA. (*insistint*) Pero y si la mama, per exemple, volgués anárseen á viure á ciutat després d' haver venut la casa?

GILBERT. (*indignat*) Vés, vés!... Quína bogeria!... Vaja, nena, déixet de bromas pesadas, que 'm posas nequitós... Té, (*li dona la mà.*) no més has deixat anar dos mots per riure y, ja ho veus: tremolo tot; donchs, vés que 'm passaria si anés de debò... Y are, per qué posas aquesta cara tan trista y misèriosa? ho fas per broma, oy? (*l'Alina roda'l cap*) No!... Que voldrían vendre la casa?... (*l' Alina fá que sí.*) Es impossible, qui t' ho ha dit?

ALINA. La Simona, qu' acaba d' arribar. Ella ha sentit com ne tractavan... Ens en irém á viure á París.

GILBERT. (*esglayat*) Donchs... y jo?

ALINA. Vosté, oncle? Ben senzill, vosté vindrá ab nosaltres. Li arreglarém un niuhet ben quiet, parat á gust seu.

GILBERT. Quan se té la meva edat, de nius ja no se 'n fan; un s' enfonza á n' el seu cau, y d' allí ja no 'n surt més.

ALINA. (*ab tò carinyós.*) Aixó vosté s' ho pensa perque may n' ha sortit; però un cop allá, ja mudarà de parer... Es tan agradable tot lo nou.

GILBERT. (*rebifantse.*) Donchs, es á dir que no comprehens...

ALINA. (*interrompintlo ab un petó á la galta y tapantli la boca ab las mans.*) Xit!... Y París y sas grande-

sas, vosté no las té per res? Vaja, ja está dit, vosté se 'n irá ab nosaltres.

GILBERT. (*trayéntselà de sobre y passejantse tot agitat*) No, no, mil vegadas no!... No está dit, nó. Me'n vaig á escriure á ta mare .. Ella m' sabrà escoltar y renunciará á aqueixa venda insensata, á aqueix pensament de boig fícat al cervell d' una noya consentida!

ALINA. (*fent el bot.*) Vès que l' enfada?.. Aqueixa venda... Ara m' sab greu havernhi parlat... Assosseguis, home; no caldrà la mama, no... Ja procuraré fermhi ab aquesta vida de presó, veliaquí!

GILBERT. Veurás, filla meva, escóltam una mica!

ALINA. Nò, nò; per qué?.. Ja estich resignada á morirm'e de tristesa. Oncle, passiho be.

(*Li gira l' espatlla y se 'n va per la esquerra.*)

ESCENA III

Sr. GILBERT, sol.

Alinal... No vol escoltarme, se 'n va!.. Què poden las mevas rahons contra'l seu capritxo? Ah, joveut egoista, edat frívola y cruel, que no respecta res! Sa mare cedirà á tot; com qu' está avesada á obehirla. (*sentantse á l' esquerra y llambregant tristement.*) Donchs, es á dir que 't veuré passar á mans estranyas, casa del meu cor! Parets estimadas, os hauré de deixar! Pero no me 'n iré lluny, no; qu' os vuy tenir sempre per horitzó. Als alts arrabals de París, jo hi sé un cert punt que domina aquest costat; m' hi llogaré un piset y no perdré de vista l' fum de ma antiga teulada... Sí, peró á tots los meus recoris qu' aniuhan per aquets recóns, caldrà que 'ls hi digui adeu!.. Y la dolsa costúm de viure ab ella y la noya que davan á n'

aquestas vellurias un nou atractiu, tot s' haurá perdut, tot, per sempre més! (*s' aixuga 'ls ulls ab la mà*) Je!... una llàgrima?... Quan m' estaré sol, forsas més se me 'n escorrerán pe 'ls dits. (*s' aixeca.*) La tremenda nova, cayent al mitx d' aquesta vida tranquila, m' ha remogut tot... Pero, no m' haig de deixar abatre! (*caminant tot agitat.*) Coratje, coratje, no faltava més! Qué diable, encara no está tot perdut! Ben mirat, tot just se tracta d' una xafarderia de criada, potser ha fet moure l' picarol; aquella Simona es tan llenguda! Quí sab si s' ha volgut burlar de l' Alina! Y la noya se l' haurá creguda: lo que l' cor vol, se creu tan facilmen!... Bah! Falornias! Esperém! (*Pican á la porta del fondo*) Qué, trucan? (*va á obrir.*) Entrín.

ESCENA IV

Sr. GILBERT, ROGER, vestit de viatje.

- ROGER. (*ab brusquedat.*) Perdoni! Madame des Aulnois?
- GILBERT. (*estranyat.*) Es fòra per alguns días, pero jo só parent seu, y...
- ROGER. (*interrompintlo*) M' han dit que's vol vendre la casa?
- GILBERT. (*tot esglayat, á part.*) Es á dir qu'era cert!
- ROGER. Si fés el favor d' ensenyármela.
- GILBERT. (*á part.*) Ja! (*alt á Roger.*) Veurá, senyor, potser trobará que só un xich indiscret... pero, permétim... dues preguntas.
- ROGER. Dígui.
- GILBERT. De primer: quí li ha comunicat tan aviat las intencions de la propietaria?
- ROGER. Molt senzill! el senyor Moreau, lo notari encarregat de fer l' escriptura.

- GILBERT. (*aplanat.*) Just, just!... Y la gracia de vosté?
- ROGER. Roger, per servirlo.
- GILBERT. (*repetint maquinalment.*) Senyor Roger..., Mol-
tas gracias, y perdoni! Tractantse d' un negoci im-
portant com aquest, ja compendrá qu' un se per-
meti certas precaucions. .
- ROGER. (*somrient.*) Ho comprehench; vosté té que jo
no víngui prou seriament decidit... Donchs tran-
quilisis, porque, en materia de negocis, só molt
clar, y una vegada convinguts de preu, no tindré
cap dificultat en depositarlo á casa 'l notari. Expli-
cat aixó, espero que vosté 'm permeterà veure la
casa, tot el seu clós, anexos, dependencias, etcete-
ra... Per de prompte, aquest lloc té bon aspecte;
desseguida m' ha agradat.
- GILBERT. (*afalagat*) De veras! (*posantse sobre si.*) Donchs
vosté no deu ser gayre dificultós, porque miris que
'l carrer es ben trist, la casa bastante incòmoda, fosca
y construïda á l' antigua.
- ROGER. Aixó es bo! Justament lo que jo més detesto es
aqueixas cases novas, totes talladas pe 'l meteix pa-
tró, ab aquelles fatxadas blanques que donan fret y
aquells envants tan primos qu' un no hi pot ni es-
tornudar que 'l vehí no 'l senti. Nò, nò, á mí, que
'm donguin aquestas parets gruixudas, antigues;
aixó dura.
- GILBERT. (*animantse poch á poch.*) Sigles, sí senyor, si-
gles! (*posantse sobre si.*) Be que... no sem-
pre; porque, miris, las del hort are s' enrunan. En
quant al jardí, lo trobará tan perdut que fa compas-
sió; es humit, está ple d' herbotas, tot xuclat per
grans arbres coberts de molsa; els quadros estan
farcits de pèl de boch, y 'l gasó fet un camp de ro-
sellas!
- ROGER. Magnífich! Tota la vida que somio ab un gran jar-
dí mal cuydat, ben espés, hont, cap al tart, á través
dels arbres centenaris, sembla qu' un hi veu vagar
generacions d' altres temps.
- GILBERT. (*conmòs y enfadantse ab si meteix.*) Veritat?...
(*a part.*) Aquest jove té pesquis. (*alt*) El

jardí, encare, passi; sab? pero la casa... Ay, que ró-nega, ab l' escala de mahó, los vidres de las finestrás petits y ab plombs, que privan la claror y, en cambi, deixan passar un vent que no li dich si hi xiula.

ROGER. (*de bon humor.*) Bah! Txel! Si aixó encara dona gust, sentir xiular el vent pe 'ls corredors, mentres un dins del quarto, ben tancat s'escalfa á la vora d' un bon foch flamejant.

GILBERT. (*rodant el cap.*) Prou, prou, quan la xemeneya es bona... pero las d' aquí fan un fum. (*à part.*) Aquest xicot m' encanta y 'm desespera! No 'n sortiré!

ROGER. (*à part.*) Quin vell més estrany! *Vaya un modo d'atreure al comprador!* (*alt y rihent.*) Vosté, vosté es ben franch; no podrán pas dir que fa l' article. Donchs, digui qu' aquesta casa vosté la de-testa?

GILBERT. (*entussiasmat é indignat.*) Jo? Si l' adoro! (*tornant en si*) Es á dir. . Veurá, jo no sé fer comedias, li confessaré tot. Vosté té un gran cor y ho comprenderá aviat!... Aquesta casa es testimoni dels meus primers goigs y del meu primer amor... Es á dir primer; primer y únic... Jo estimava á una cosina jove qu' havia conegut ja de petit. Me l'estimava y no gosava á dirli; veya com s'anava enguapint més cada dia, y aixó sol ja 'm feya ditzós.

(*ab un suspir*) Los tímits son uns *tontos!* Quan me li anava á declarar, vaig fer tart, ja era promesa. Un dia, vaig tenir de veure que se l' enduya 'l meu rival!... Pero la casa abandonada, pera mí encar tenia vida. Van permetre que m' hi quedés y aquí'm vaig recloure ab tots los meus recorts y reliquias, fins que la propietaria, madame des Aulnois, va venir á habitarla ab sa filla, una nena com un sol, que tots dos vam educar en la quietut d' aquestas quatre parets vellas... Pero la criatura s' es fet gran; á mesura que las alas li han crescut ha anat aborrint el niu; lo seu cor daleix per volar, per lo desconegut... y es per compláurela que sa

- mare decideix vendre la casa... Véndrela! Lo sol pensament m' esborrona. (*dona las mans à Roger lo qui las hi estreny.*) M' entén? Vosté, m' entén. Vosté sent el respecte dels recorts y fa ben poch que trobava bonas paraulas per expressar l' attractiu que tenen las cosas vellas. Vosté 's sabrá compadir de la meva pena y fins voldrá ajudarme.
- ROGER.** No demano pas res més; pero, cóm, senyor, cóm? Suposém que jo 'm retiri, deixarà la casa d' estar en venda?
- GILBERT.** (*ab tristesa.*) Certament! es ben veritat!
- ROGER.** No es pas als compradors que cal convencer; es á la senyoreta des Aulnois.
- GILBERT.** A l' Alina! Sí, té rahó; pero com ho farém? Jo, ja he gastat totas las mevas retòricas. (*rumiant.*) Calli, se m' acut un pensament. Potser vosté se 'n riurá!... Si vosté, devant d'ella, fes la meva part! ..
- ROGER.** Jo? probemhol!... Pero quina influència vol que hi tingui.
- GILBERT.** Quina? la de ser jove! Jo so vell, y digui lo que digui, pensan que repapiejo. En canbi, vosté es jove y desconegut, que son dues grans qualitats. Per poch que 'n sápiga, l' escoltarán y 's deixarán com moure. Un xich d' eloquència.
- ROGER.** Sí; pero ja 'n tindré prou? M' he passat casi tota la vida al mar y no estich gayre fet á tractar senyoretas.
- GILBERT.** Per de prompte, el desitj de comprar la casa ja li pot servir pera entrar en materia... Acabat, poquet á poquet y per insinuació, pot anar dihint á l' Alina, tot alló que 'm deya á mí y que, á n' ella, estich segur qu' encara li sabrá dir millor. Jo 'n responch, (*agafantili las mans.*) Mirí, are baixa, vaig á presentarlo.

ESCENA V

Los meteixos, ALINA. Ella entra per l' esquerra y 's para, tota sorpresa, veystent que hi há un foraster.

GILBERT. Alina, filla, estás de sòrt ¿qué més desitjas? Mira com acuden ja 'ls compradors. (presentant à Roger.) Lo senyor Roger. (baixa à Alina) Aquest senyor desitja veure la casa; jo no 'm sento ab prou humor per assistir á tan trista ceremonia; fes-me'l favor d' acompañarlo. (alt à Roger.) Senyor, aquí 'l deixo ab la senyoreta des Aulnois; ella li fará millor que jo 'ls honors de la casa. (baixet.) Coratjet! estigui persuassiu, se tracta de la pau d' aquest pobre vellet! L' esperaré allá fòra, á la plasseta! (Se'n va per la porta del fondo y l' Alina l' acompañya fins al llindar.)

ESCENA VI

ROGER, mirantse la noya dissimuladament, mentres ella acompaña al Sr. GILBERT.

ROGER. Que guapa qu' es! Y vetemaquí tot torbat al moment d' empéndrela. (En havent sortit el senyor Gilbert, l' Alina vé lentament cap à la dreita, després d' haver ullat rápidament al foraster.)

ALINA. (à part.) Es lletjet, pero sembla noble y franch. (S' atansa à Roger, abdós se miran en silenci com preguntantse ab els ulls qui parlàrà primer, somrihen a Roger.) Vol que comensém per la casa, ó potser pe 'l jardí?

- ROGER. Si 'm permet, darém un cop d' ull al jardí—per pura forma—perque 'l conjunt m' agrada, y estich ja resolt.
- ALINA. Y vosté es, qui vol viure aquí?
- ROGER. Sí, senyoreta, jo, el meu gos y 'ls meus llibres.
- ALINA. (candorosament.) Ah!... tan jove!
- ROGER. (fingintse resignat.) Trenia anys! (saludant.) Encara massa aviat pera ferse ermitá, eh? Pero qué! la vida frívola y agitada de las grans ciutats me fastidia... Per la tardor, de vegadas, tornant cap á París á tota màquina, entreveya á lo millor una casa antigua pe 'l estil d' aquesta. La veyá fugir entre las pollancras desfulladas... Com la de vostés, estava un xich al extrém del poble; el fum s' escapava de sa teulada plena de rovell, relluhian sos vidres enquadrats de parras, y aquell retiro, íntim, tranquil, ignorat, me feya enveja. Pensava entre mí, que si encare queda un xich de novelesch á la vida, era allí shont se 'l podría trobar.
- ALINA. Ah, y venint á viure aquí, 's pensa trobar una novelada?
- ROGER. N' estich segur.
- ALINA. Donchs, no ho asseguri; me remordiría fins la conciencia de deixarlo viure ab semblant ilusió. Jo, jo no n' hi he vista may cap.
- ROGER. (d part.) ¡Quin metall més bonich de veu y quina ingenuitat! (alt) Perque vosté no tindrà prou paciencia, senyoreta. El sol pahís hont encara hi canta l' aucellet blau, es á fóra, no es á París. Sí, vosté ho vol, jo li probaré.
- ALINA. (d part.) Qu' original! (alt) Veyám, ja l' escolio. (repenantse á l' espalla d' una cadira y mirantse á n' en Roger.)
- ROGER. (mirantla encisat.) Donchs bé, posaré un exemple. Y aquest, si m' ho permet, serà vosté. Vosté es guapa...
- ALINA. (torbada) ¿Qué diu?
- ROGER. (continuant.) Va cumplir 17 anys, are, pe 'l Abril.
- ALINA. (sorpresa.) Es vritat... Pero, cóm ho sab, vosté?
- ROGER. Li llegeixo en aquets ulls qu' están impregnats de

primavera... Jove y bonica com es, es impossible que no hagi pensat alguna vegada en casarse per amor.

ALINA. (baixet.) Ay, Deu meu! ¿Qué voldrá dirme? (alt.) Mirí que 's fa tart; si anessim á mirar el jardí?

ROGER. Escoltim un xich més... Per ventura la paraula amor l' espervera? No es ben natural qu' el dia de la boda apareixi á las noyas precedit d' una aurora d' amor? El nom de promés no li ha promogut may cap tremolí dols al cor? No ha somiat may ab l' hora misteriosa del primer coloqui? Ab els confusos rubors del primer sí? Donchs bé, allá, á las grans ciutats, hauria de comensar per renunciar á la deliciosa novela del prometatje.

Per qué?

ROGER. Perque en la bona societat, la rutina y la moda han despullat el casament del seu misteri y de la seva poesía; tot ho han reglamentat, taxat y fins omplert d' etiquetas com un viatje en ferrocarril: el dot, los rams y l' hora de la cerimonia. Tot es vulgar, desde 'l cotxe de lloguer que porta els nuvis á l' estació...—vull dir á l' Alcaldía—fins á la case-ta amoblada de «Fontainebleau,» hont més comunment se sol passar la lluna de mel... Els nuvis, sense conéixers l' un á l' altre, tan plegats el trajecte del casament molt solemnes, com dos estranys que l' etzar hagués tancat dins d' un meteix compartiment; la campinya es monótona, la claror trista, totes las estacions s' assemblan... Y la lley, com un factor de diligencias, pesa brutalment en la báscula aquella delicada flor d'amor, de perfúm tan lleuger que no mouría apenas una balansa d'or, ni més, ni menos, que si 's tractés d' una caixa que no dugués escrita la paraula «fràgil»

ALINA. (ab estranyesa.) ¡Oh, sab qu'es trist aixó que 'm conta! (sospirant.) Però, y que 's creu vosté, qu' al camp, la vida es molt alegra?.. En els poblets sempre 's corre el risch de morir soltera, som com flor que ningú cull, com una planta salvatje perduda dins del bosch.

- ROGER. Vosté s' enganya... Mentre la flor boscana no passa de poncella, el vent la gronxa sol, y sol li fa companyía; pero vé 'l dia que la poncella ha esclat, y totseguit, abellas y papallonas la rondan qu'es un gust. D'ahont venen?... Aquesta casa antigua ningú la coneixía, per sos camins hi creixia l' herba... De cop hi apareix una noya, els joves hi corren, y la novela, á que jo m' referia, comensa.— No sab el quanto de «*La belle au bois dormant?*» (*somriment.*) Ja endevino lo que vol dir... Que aquesta casa li recorda el palau encantat de la príncipesa... (*sospitant.*) pero el fill del rey no hi vindrá, no. (*se'n va a sentar al sofá.*)
- ALINA. Qui ho sab? Potser, quan menos l' esperi, trucará á la porta. A lo millor veurá arribar un jove desconegut...
- ROGER. (*distretament.*) Com vosté!
- ROGER. Que s' asseurá al seu costat, aquí l' sofá (*ell ho fa aixis meteix.*) devant d' aqueix gran jardí plé d' ombra, y, molt senzillament, pendrà la mà de vosté y li parlará d' amor.
- ABINA. (*fent moviment d' aixecarse*) Ah! pero jo no l' escalaré.
- ROGER. (*detenintla*) Per qué? Be m' escoltava á mí.
- ALINA. (*molt perturbada.*) Vosté, vosté, es diferent... Vosté no ha vingut sino per la casa.
- ROGER. (*á part.*) Y que maca qu' es! (*alt.*) Per qué he vingut, cregui que ja ni ho sé; me sembla que entre el moment en que he entrat y aquest en que li parlo, hi ha tot un abisme; vegi si n' ha fet de camí el meu cor. Lo qu' ara jo só, per qué dirho, si encare vosté no ho ha entés?... Vosté es un àngel, y jo l' estimo.
- (*Li vol agafar la mà, pero l' Alina se li escapa bruscament y fuig cap á l' esquerra.*)
- ALINA. (*tota sofocada y ab veu tremolosa.*) ¡Qué s' ha figurat, vosté! Vagi á passeig.
- ROGER. (*suplicant.*) Alina!

ALINA. No senyor, ni una paraula! Si s' empenya en quedar-se, jo me'n iré.

ROGER. No, no; si tant li desagrado, ja sé que 'm toca á mí. Als peus de vosté, senyoreta. Me'n vaig, però... jo l'estimo. (*Surt per la porta del fondo.*)

ESCENA VII

ALINA, sola. Se passeja tota agitada, parantse de tant en tant per a escoltar, y, després, s'asseu á la finestra.

M' ofego... ¡Quina indignitat! ¿Qui s' ho havia de pensar, vejentlo tan prudent? ¿Si ho haurá fet per una juguesca ó per broma? No; estava serio, y quan m' ha dit l'estimo, l'estimo, la veu li tremolava... Y m' estrenyia la mà!... Ah! es horrorós, m' enrabiava veure que encare no estigui més enfadada!... Sí, porque, encare no li he respot prou fort! Las sevas paraulas y tot el seu posat tenian un no se qué que 'm fascinava. ¿Qué déu pensar de mí? ¿Y jo meteixa, qué pensava are? Sentia una emoció que may havia sentit y que m' espanta. Tinch las mans geladas y la cara 'm bull... ¡Quina tardé més hermosa! ¡Quina fragància las flors! ¡Dins del cor, quina alegria muda! ¡Ay Senyor, y els ulls m' espurnejan! (*S' amaga la cara ab les mans.*)

ESCENA VIII

ALINA, després ROGER. Se fa fosch poch á poch. Roger treu el cap per la porta del fondo y avansa algunas passas.

ROGER. (*á part.*) M' he embolicat per aquells caminals y no he sabut sortir á la plasseta ni trobar al senyor Gilbert. Haurá perdut la paciencia y se'n

deu haver anat á dalt. (adonantse d' Alina.) Ah! encare es aquí! Tota pensativa. Ignocent com es, la deu tenir avergonyida lo que ha passat. Y está compungida. Pobre criatura! He sigut massa brusco, li haig de demanar perdó.

(*Tanca depressa la porta; Alina aixeca el cap y, regoneixent à Roger, recula tota espantada.*)

ALINA. ¿Cóm, encare vosté?

ROGER. No s' espanti, no faig sino passar. Buscava al señor Gilbert per un encárrech que m'ha fet... pero ja que 'm trobo aquí—encare—permetim dirli que 'm sab molt de greu haverla ofesa... aqueixas parets venerables, sens dubte deuen tenir un encís que m' ha embruixat.

ALINA. Calli, porque aquestas excusas m' acaban de confondre. Qui té la culpa d'haverlo deixat enrahonar só jo; ja m' ha passat pel cap que no li havia de permetre, pero no gosava.

ROGER. Donchs, que li feya por?

ALINA. ¿Por? No. Però el seu posat serio y formal, de prompte, m' ha imposat. Me pensava que vosté no era capás de mentir ni de fer burlas, y me l' escollava.

ROGER. Y tenía rahó, porque encare que potser hagi expressat la meva admiració ab massa vehemència no per això es menos respectuosa... crèguim, no'm guardí rencor (fa moviment d'anarsen.) y are permetim que 'm retiri.

ALINA. Estigui bò.

ROGER. (sense moures.) Passiho bé, senyoreta.

(*Se quedan l' un devant del altre inmóvils y silenciosos.*)

ALINA. (timidament.) Donchs, y l' encárrech del señor Gilbert?...

(*Acabará.*)

LA CASA VELLA

(Acabament)

- ROGER. Ah! ja no hi pensava... Pero vosté 'm pot ajudar á reparar el meu descuyt... Al oncle de vosté, que té una indolatria per aquesta casa, lo desespera l'idea no més de tenirla d' abandonar. Com que li he llegit á la cara totseguit, no solament he renunciat á comprarla, sino qu' al pobre senyor, li he promés, fins, que faria lo possible pera que vosté no la vengués.
- ALINA. Pobre oncle!... Ja 's pot tranquilisar... porque... vosté dirá que só llunática... pero are 'm sembla que no 'm sabrá ja tan de greu viure aquí.
- ROGER. De veras? No fará poch ditxós al seu oncle.

ESCENA IX

Los meteixos, Sr. GILBERT, entrant d' amagat per la porta del jardí.

GILBERT. (*à part.*) No puch aguantar més. Ahont déu ser aquell jove? Ah, calla! ¿no es aquell que s' está ab l' Alina?

ALINA. (*pensativa.*) Are trobo que tot aixó que 'm rodeja té uns encants que may ho hauria dit. La casa 'm sembla que s' ha tornat bonica, el jardí, jove.

GILBERT. (*apart, ple de goig.*) Qué diu? Si pogués escoltar d' amagat!

(S' amaga poch à poch derrera'l paravent.)

ROGER. (*somrihenç à Alina.*) ¿Quína bona fada ha fet aquest miracle?

GILBERT. (*sentantse al cayre del paravent; à part.*) Desde aquí ho sentiré tot divinament. El cor me bat com si no més tingués vint anys.

ROGER. (*à Alina.*) No m' ho vol dir?

ALINA. (*després d' un silenci*) Es que explicarli lo que está passant pe'l meu esperit me costaría massa. Es encare tan confús! Sembla com que, de repent, dintre de mí, s' hagués despertat un mon nou. Aquest matí tot m' era indiferent; cap vellúria d' aquestas me deya res; are, tot d' un plegat, reparo que m' están parlant; jo mateixa 'm dich: quina ombra fan els tillolers! mira quina aroma tenen las flors! qué grills, cóm cantan!... Y ho comprehench y m' agrada!

GILBERT. (*à part.*) Quina abrassada li daría!

ROGER. (*à part.*) Es encantadora! (*alt.*) Y está ben segura que fins avuy, aquesta tarde, res d' aixó tan bonich li havia may tocat el cor?

- ALINA. May, may!... Es quan vosté anava parlant, que jo anava pensant:—Te rahó—y mos ulls s'obrián... (*deixantshi anar més.*) Potser es mal fet que li expliqui aixó á vosté... pero no sé mentir.
- ROGER. (entussiasmat.) No, no; parli, parli. Deixi dir al cor: envihi á passeig els falsos miraments socials qu' obligan á las senyoretas á no sentir may, ni á ser espontàneas. (*agafantla per la mà y enduhéntsela cap á la finestra.*) Veu, á la claror de la lluna que s'aixeca, aquells grans lliris? Mirí ab quina franquesa badan sas flors y deixan sens temor exhalar la seva aroma. Deixí aixís meteix explayar vosté, la seva joventut.
- GILBERT. (aixugantse 'ls ulls, á part.) Quin xicot! Tot lo que diu me fá venir las llàgrimas als ulls!
- ALINA. (mirant al jardi.) Qué bonich ho fá tot el clar de lluna! Are, quin encant no té 'l jardí?
- ROGER. Sí, l' encant de las cosas antiguas. Las cosas enveillidas, sota la pols guardan, com verdaders tresors, los recorts primaverals de las parellas enamoradas qu' antigament van viure entre elles. Aqueles primaveraus, encar qu' esvahidas, hi dormen de modo que, en quant venen dos cors á estimarse, vosté veurá com dins de la casa antigua tot se desperta y torna á florir.
- ALINA. (distretament.) Com aquesta tardé!
- ROGER. (prenentli las mans.) Aquesta tardé?... Ah, donchs, digui que no soch pas sol aquí, á estimar; que vosté ja 'm mira d' altre modo! (*Alina, torbada, baixa 'l cap sense respondre.*) Alina, Alina, la meva vida, el meu cor, son de vosté... Escolti: soch sol en el mon y tinch suficient per viure ab independència... Digui que sí y la meva sòrt quedará lligada ab la seva per sempre més.
- ALINA. Aquest sí ja no li haig de dar jo... Es la meva mare qu'haurá de pronunciarlo. Y que dirá de mí, quan sápiga las mevas lleugeresas d'aquesta tardé?
- ROGER. No s'espanti, li contarém tot y la desenfadarem aviat... Déixim exposarli 'l meu plan de conducta... Li haig de confiar mil coses, mil; vull obrirli

'l meu cor y contarli la meva historia... Si vol, ne parlarém ab més esplay á l' ombra dels grans arbres, entre mitj de las flors... Mirí, els caminals, quina claror més suau tenen!

ALINA. (seguintlo á la porta.) ¿No es massa tart per pas-sejarnos?

ROGER. (atravessant el llindar.) Vamos, jo li suplico... Ademés, recórdissen ¿no sab qu' havíam de veure 'l jardí? (desapareixen.)

ESCENA X

Sr. GILBERT, sol, després SIMONA.

GILBERT. (sortint del amagatall plè de goig.) Oh! fills meus! Estich enternit y boig d' alegría. Aquest jove ha cayut del cel, del cel! M' ha fet arribar á plorar... Y l' Alineta, quina gracia, quin candor! Quan deya ella, me semblava que 'l passat ressuscitava y que sentia parlar á sa mare. Com la vaig estimar, jo també!... Que té d' estrany qu' aquestas parets estiguin amaradas de tendresa y qu' encomanin l' amor al cor d' aquets dos joves! Hi he estimat tant jo, qu' en l' ayre n' hi té de quedar alguna cosa. (passejantse á grans camadas.) Me sento tot rejuvenit, felís. Las paraulas d' ells, m' han rescalfat la sanch y tota la meva joventut me torna á pujar als llabis. Fins me sembla que sento cantar totes las cansonetas de quan tenia vint anys.

(Tarareja.) Resistí al amor
es resistí en vā,
qui no estima avuy
estimarà demá.

- SIMONA. (*entrant per l' esquerra ab un fanalet à la mà sens adonarse del senyor Gilbert.*) Y ara! Ahont son? preguntó. Ja son las nou y encara no ha tornat ningú. (*sentint al senyor Gilbert*) Ah! ah! Mira com canta'l senyor Gilbert! Sembla que'l cor se li alegra aquest vespre, mentres qu' á mí se 'm refreda'l sopar... Ahont es la senyoreta?
- GILBERT. (*atantsantse à Simona ab ayre misteriós.*) Psit!... Es al jardí.
- SIMONA. Al jardí, de veras, ab l' humitat que cau!... Donchs que ja no tem que la rosada li fassi malbé la pell! (*critant.*) Eh! senyoreta!
- GILBERT. (*sempre ab misteri.*) Psit!... (*esclafint.*) Ay, Simona, si ho sabessis que felís só aquest vespre!
- SIMONA. De debò! Poch era d' esperar, sabent lo que la senyoreta li havia de dir. Ja es estrany qu' un negoci que li toca tan d' apropi com la venda d' aquesta pobra casa, se 'l prengui tan bé!
- GILBERT. La venda!... Pef! poch se tracta d' aixó! No n' han passat pocas de cosas de llavors ensá... Ens ha arribat un jove...
- SIMONA. Portant contraorde?
- GILBERT. Nò, pera comprar la casa.
- SIMONA. Are ho entenç menos.
- GILBERT. Ell venia per véurela... Pero jo era aquí, jo: hi era l' Alina!... L' ha vista, li ha agradat y l' adora! (*pasmada.*) Què?... La casa?..
- GILBERT. (*entussiasmantse més y més.*) Nò, dòna; l' Alina... Que se l' estima, que 's volen. Oh, que bé que ho he sabut portar! Avans d' una hora d' estar junts, ja 'ls tenia enamorats!... Adeu venda de la casa, fòra alló d' anarsen, himen... himeneu!... Té, allá 'ls tens, al jardí, fent ja castells enlayre.
- SIMONA. (*aturdida.*) Y 'ls ha deixat tots sols?
- GILBERT. (*sofocat.*) Te confesso que no m' han demanat pas permís.
- SIMONA. Què diu, are? Donchs si qu' ho ha fet bé, vosté. Estém ben frescos! Què dirá la senyora?
- GILBERT. No tinguis por, es un jove honrat, que du'l cor á la mà, ab tots los ayres d' una persona decent... Y

aquí, de tu á mí, baix al punt de vista positiu, un bon partit; no estranyaria gens que tingüés molts, molts quartets...

SIMONA. (*impacient.*) Peró, desgraciat, ni que fos més maco qu' un príncep y tan rich com un Perú, la senyora no l' voldrá pas aquest partit, nó!... Ja ha fet tart, perque la noya está promesa ab un altre.

GILBERT. (*esplantat.*) Promesa?

SIMONA. Si, promesa: la senyora li ha fet un casament á París... Es cosa convinguda, el pretendent se diu senyor de la Brunie; allí 'ns va venir á visitar, jo l' he vist pels meus propis ulls, jo, la Simona!... Y ben aixerit qu' es. Ja li dich senyor Gilbert que l' ha feta bona. No s' enrabiará poch la senyora, ay, María Santíssima, ay!

GILBERT. (*deixantse caure á una cadira.*) Promesa!... Ay, Simona, si qu' estich perdut... Ni gosaré á presentarme devant de la meva cosina... Ahont tenia l' cap, Deu meu?... Promesa!... Ay caseta meva, are sí qu' arribat l' hora de dirte adeu!... Y aquells pobrissons que s' estiman y no se 'n temen rés!... Cóm ho arreglo aixó? Qué succehirá?...

SIMONA. Cóm ho arregla? Y encare ho pregunta? «canariu,» cridanlos, y depressa! (*se'n va cap al jardi.*)

GILBERT. Si, tens rahó... Pero espérat, deixam anar á bus-un llum. Adeu, somnis celestials, tots per terra!

(*Pren un canalobre de la cònsola y ab la llum del fanal encén las espelmas. L' escena s' aclareix poch á poch.*)

SIMONA. (*empenyentlo.*) Vaja, corril!... No 'ns en cal pas tanta de llum. Pera fer lluminarias a l' obra-mestra de vosté, encare n' hi haurá massa sempre!

GILBERT. Mira l' que dius, Simona; de culpa ja sé que 'n tinch; però ¿quí ho podía preveure? Jo 'm creya obrar perfectament y salvar al meteix temps la casa que tant estimo... Qu' he sigut egoista, ja ho sé. A la meva edat l' esperit s' apòca... Pobres xicots! Simona, ah! mira, que ja tornan. ¡Ay, Deu meu!

ESCENA XI

Los meteixos, ALINA, ROGER, SIMONA y GILBERT á l'esquerra, prop del paravent, observan als dos joves que estan encara á l'ombra y qu' entran lentament parlant.

ALINA. Quina conversa més trencada! M'ha agradat. Hem parlat de cent coses, pero veu, hem olvidat el punt més important: encara no sé com esplicaré tot aixó á la meva mare...

SIMONA. (avansantse bruscament.) Permétin!

(Mohiment d' Alina y de Roger. Simona los hi encara el fanal y, coneixent á en Roger, fa un crit.)

Aquesta si qu' es bona! Si es ell!

GILBERT. (ab veu trémula.) Ell! .. Qui?...

SIMONA. (á Gilbert.) El senyoret de la Brunie, el promés de la senyoreta!

ALINA. Qué está dihen?

GILBERT. Cóm! el senyor es la persona que... Senyor! Ay, jove, y quantas emocions no m' ha fet passar en una hora! Vosté no m' havia dit que 's diu Roger?

ROGER. Roger de la Brunie... (á Alina.) Justament aquesta es l' explicació que li anava á dar quan la Simona m' ha interromput. La mamá de vosté, á qui vaig ser presentat, no 's resistí á creure que li convenia jo per gendre... Pero jo, que só una mica... extravagant... he desitjat, abans, coneixer á la senyoreta de que 'm parlavan y no deure de cap modo la seva mà més qu' á ella mateixa. N' he dit alguna cosa al meu notari, y m' ha tractat d' original; á la mamá de vosté, qu' ha somrigut; agafant-me del pretext de comprar la casa, he arribat en el moment just y més propici pera consolar al senyor

Gilbert y abogar per la causa de la casa vella, devant de vosté, Alina. (á *Alina*.) ¿He triomfat?

(*Ofereix la mà á la noya y aquesta li entrega la seva.*)

ALINA. (al *Sr. Gilbert*.) Ja veu si m' estimo la casa. No la vendrém may!

SIMONA. (picant de mans.) Ah! millor, millor! Las mevas bestiolas son las que n'estarán contentas demá!

GILBERT. (besant á *Alina* al front.) Veus, bufona, si tenen cosas bonas las antigüetats. Creume: pera ferhi niu, no hi há com un arbre vell, pregúntaho als aucellets; y pera estimar, res com una casa vella, pregúntabo á n' en Roger.

TELÓ

LLETRA

Jo he vist un aucellet que en sa carrera
batent m'ix mort y ab gran fatich las alas
del esparver fugia y se allunyava,
y turbant al colós ab giravoltas,
lo camí de son niu cercava ab ánsia
guaytant enrera tot sovint, per veure
si l' esparver, son enemich, encare
l' ullava, per seguirlo y alcansarlo:
Mes no l' ampaytá pes, donchs la anyoransa
y l' amor als fillets que al niu patian
de fam y set, li va donar prou forsas
per poguerhi arribar ab la becada,
matar sa fam, besals y aconsolarlos;
y aquest mateix aucell, joyós y lliure
jo l' he sentit més tart, llensar al ayre
himnes de gratitud y d' alabansa
que m' han sonat á prech, capás d' enténdrel
solzament aquell Sér qu' ha donat vida
als tendres rossinyols d' aquesta terra
y als hermosos cantayres de la Glòria.

Jo he vist á un pelegrí, de casa en casa,
 en lo nom de Jesús cercant almoyna,
 y alguns donarli l' que de Deu reberen
 y altres negarli lo que Deu va darlos
 perque cumplisen la paraula santa,
Deu menjá á qui te fam, que se 'n oblidan.

Mes lo pobre romeu, sufrint las burlas,
 miseria, escarni y tota la vilesa
 que hi vuydan sobre d' ell gent que no creuhen,
 passa descals per sobre las espinas
 y ab la vista en lo cel sempre fixada
 arriba plé de Fé y somrient á Roma.

Pelegrí de molts anys, l' hora ha sonada,
 amich volgut, del fi de ton viatje,
 tot ell, de cap á cap ben plé d' espínas
 que si bé no fan sanch, á n' el cor punxan,
 y avuy que 't veig al cim de tot pel terme,
 extenentne les mans per rebre l' premi
 que 't costa mil pesars y més de llàgrimas,
 m' oblidó de la lluya que has suferta
 y al heroe victoriós avuy admiró,
 encara mes que no admirar, envejo,

Oblida ensemps també eixas miserias
 que posadas de Deu á la balansa
 han pesat cent cops menys que ta ignorència
 que, com lo pobre auzell, t'imbé duya alas.

Ab elles has sabut fugir del vici,
 com del foil esparver l' auzell fugia,
 per aturar lo vol al Port de Gracia
 hont has deixat avuy ton vot solemne,
 lo primer esgrahó que va á ta glòria.

Mercés don are á Deu que ha reservada
 aytal ditxa per tú, ditxa inefable
 per aquells que han sufert sols y en silenci
 ans d' assolirla d' aquest mon las burlas,
 per aquells que, com tú, han seguit la via
 ab cara de desert, sens una ajuda,
 sens una veu que anime á la esperansa,

sense una mare que ab tos ays de pena
hi barregi sas llàgrimas amargas,
y en tos dias hermosos de ventura
trovin ressó en son cor las dixas tevas.

Orfe y sol has finit ja ta jornada,
benvolgut amich meu, benehit sias.

Ja ets sacerdot, ministre del Altísim,
del Senyor que t' creá, y t' ha donat forsas
solzament Ell, perque no decaygueses,
y, en lloch de ser avuy un seu ministre,
fosses un desgraciat tota la vida
y després de la vida més encare.

Tants cops, amich volgut, donchs, benehéixlo,
com minuts han volat de ta existencia,
y quan ta llengua d' alabar lo acabi
li obres del cor de bat á bat las portas,
que ab temps no pots pagarli 'l benefici
de reservarte un seti en mitx dels àngels;
y quan demá per primer cop celebris,
demá, molt més qu' avans, y més que sempre,
ja que t' estima tant, no ha de negarte
nous favors si ab confiansa 'ls hi demanas.

Axís, pera las ànimás dels pares
que 't posaren al mon demana y prega
perque si están sufrint penas terribles
los deslliuri 'l Senyor y se 'ls endugue
á gosar en lo Cel la eterna vida,
y quan haurás prenat per sas dos ànimás,
la santa llibertat també suplica
ab tot lo cor per nostra aymada Pàtria.
avans lliure y avuy entre cadenas
que han forjat mala gent per oprimirla
fentli l' amich y tot, com va fer Judas
per vèndres, lo traydor, son Dívi Mestre.

Resa per tota causa santa y noble
y lo recort dels enemichs oblida,
mes si fos cas que d' ells fessis memoria

no vulguis pas tarar ta ditxa ab odi,
y, fent com Jesucrist que perdonava,
gira la vista en lo seu rostre, imítal,
de tot cor compadéxlos y perdónals:
y quan un dia, ohint la veu que 't mani
abandonarho tot, á la obediencia
abaixarás la testa, amich, llavoras
prega per mí, que hauré de guaytá ab pena
al aucellet muntant enlayre, enlayie,
fugint de la ciutat aixordadora
per respirar ab pler á la montanya
l'alé més pur de nostra Pàtria bella,
y per dur ab sos cants á gent senzilla
als llabis mel y al cor Fé y Esperansa.

Prega pel teu amich qu' ha de quedarse
admirat y envejós entre 'l bullicí
de la ciutat que abandonar anhela
per deixarla per sempre y per seguirte.
Mes ja que no pot ser! que 'l mon me crida
y clavadas ja hi tinch del cor las alas.

P. ROCA y JORDÁ

LO PASTOR DE L' AROLA

Cada jorn á pich de sol
lo pastor de la montanya,
lo fluviol refilant
de l' Arola sol devalla.
Atalaya son remat
d' una trentena de cabras,
blancas com un glop de llet
y de cargoladas banyas.
Pastoreta quan lo veu
deixa á bell punt la quintana,
y ab lo cor tot follejant
refila gaya tonada.
—Pastoret, bon pastoret,
estona há que t' esperava;
á la font de Matagalls
pujem ab quatre gambadas,
que 't vull obrir lo meu cor
que no pot may oblidarte.
—Mon amor, lo que 'm vols dir

volia també contarho;
agafem lo viarany
que du á la font de l' ubaga.
Parlarém del nostre amor
Davant del cel que 'ns ampara.—

ANTON BUSQUETS Y PUNSET

AMOROSA

AMOROSA

Cent vegadas t' ho he dit: no més que penas
t' ha de dú 'l meu amor;
estimantme ton ànima encadenas
fatalment al dolor.

La ditxa en mí, es com l' horisó, ma vida,
¡may la podré assoli!
Si á la vora la veig, es qu' es mentida...
¡sempre ha fugit de mí!

Porto la ànima y tot enmatzinada
¡ay de tu que ab mí vas!
faig com l' aygua del ferro per la prada
¡deixo per tot lo rastre del meu pas!

PONS DE SOLIUS

ACORDS
INTIMA

Somnis d' amor m' inspiras, gaya nina,
endolsint lo meu cor.
Ahont ets, si 't cerco en va tota ma vida:
sombras ne veig tan sols.
Vina fins al jardí, que ab flors hermosas
coronaré ton front,
y allí tots dos solets seguts en l' herba
respiraré amor.
Los aucellets vindrán ab sas canturias
corrent á voliors,
y á nostre enfront cantars ab xisclet feble
cantarán prop la font.
Allí del mon no sentiré pas l' ayre
que ho logra marcir tot,
l' ambent tot perfumat de suaus aromas
per naltres serà dols.

ASSUMPTA DE VALLORS